

RÉGI MALMOK ÉS MOLNÁROK

XXXVII. évf.

23

42. szám

1982. X. 15.

Kedves Élet és Tudomány!

Lapjuk múlt évi 42. számában olvastam *Selmezi Kovács Attila*

RÉGI MALMOK ÉS MOLNÁROK

című cikkét, és örömmel láttam ott a *Jósvafői vízimalom* rajzát.

A rajzon látható malmot 1840-ben az én nagyapám építette, és a vízjogot is ő szerezte meg hozzá. Az aggteleki cseppkőbarlangból eredő, percenként 300 liter hozamú patak vizét pedig már édesapám vezettette el egy árokban a völgy alsó végében épített ún. *villanytelepig*. Ebben az épületben egy áramfejlesztő *dinamó* is működött, és a kezelő lakása volt. Eleinte a családunk birtokában levő lakó- és gazdasági épületeket, 1917-től pedig a község *lakóházait* látta el árammal. Az áramszolgáltatás díját a falusiak lámpánként és havonként 3—4 tojással vagy napszámmal fizették ki. Az így nyert áram ezen kívül egy *cséplőgépet* is hajtott.

A villanyteleptől édesapám a hegyoldalon ásott árokban tovább vezette a *Jósva* patakot, és az így keletkezett vizesesen építette fel a *középső malmot*. A vízi erő kiegészítésére egy 25 lóerős, faszénnel fűtött — ma már talán csupán ipari műemlékként említhető — *szivógázmotort* szerelgetett. Így a malom órlesi teljesítménye napi 60 mázsa lett.

A falu alsó végén még egy vizesés keletkezett. Apám erre építette 1902-ben az *alsó malmot*. Ennek órlesi teljesítménye napi 25 mázsa volt. Ez arról volt nevezetes, hogy *siksztivával* olyan *grizes nullás lisztet* készített, amelyet akkoriban még csak a nagy gőzmalmokban őrltek. (A villanytelep lebontása után ebbe a malomba került az áramfejlesztő *dinamó*.) Ott, az alsó malomban működött az a *hántoló gép* is, amely az első világháború idején a rizs pótlására *árpagyöngyöt* és *burizst** állított elő. Volt ott még *köleskását hántoló gép* is!

Hogy a *Vasárnapi Újság* cikkét illusztráló malom a fentiek közül melyik volt, azt nem tudom megállapítani.

A *Szepességen* levő *Mecenzéf* községben számos vízerővel működtetett *kapahámor* is dolgozott. A trianoni békeszerződés után Magyarországon ilyen kapahámor nem maradt. Édesapám a *Tohonya* völgyből eredő csekély hozamú patakocska vizét felduzzasztva még egy ilyen kapahámort is épített, amelyben két *vizikalapács* dolgozott. Ebben különféle kapákat, ásókat, lapátokat és csákányokat gyártottak a kapakovácsok.

A nyersanyagot lovas szekéren a 60 km-nyire — tíz óra járásnyira — levő *Diósgyőri Vasgyárból* lehetett beszerezni. A kovácsolt vasból készült *szerszámok* hamarosan *országos hírnévre* tettek szert, mert a kovácsolás folytán *szálkássá* vált vas sokkal szívósabb lett és sokkal kevésbé volt törékeny, mint a rimamurányi gyár öntöttvas termékei.

Meg kell még említenem, hogy a *Jósva* patak — amely 12 kilométerrel távolabb ömlött a *Bódfa* patakba — még *Szinpetri* községben is hajtott egy malmot és *Szin* községben is egyet vagy kettőt.

Lám, egy kis patakocska néhány liternyi vízzel mennyi mindent el lehetett végezni!

Zádor Lajos

XXXVIII. évf.

15. szám

1983. IV. 15.

A jósvafői vízimalom
(Sándy Gyula rajza után;
Vasárnapi Újság, 1863.)

XXXVIII. évf.

41. szám

1983. X. 14.

Kedves Olvasónk!

Lapunk múlt évi 42., ez évi 15. és 20. számában a

RÉGI MALMOKRÓL ÉS MOLNÁROKRÓL
írtunk.

Az 1983. évi 15. számunkban a *Kedves Élet és Tudomány!* című rovatunkban megjelent írásában *Zádor Lajos* olvasónk arról számolt be, hogy nagyapja hogyan épített 1840-ben *Jósvafőn* vízi malmot, s egyúttal azt is ismertette, miképp bővítette később e létesítményt az ő édesapja.

Nos, időközben két fénykép is előkerült a szóban forgó „vízerőművek”-ről. Az egyik — láthatóan a régebbi — a felső vízi erőforrást örökíti meg, a másik pedig azt a kapahámort, amelynek két vízi kalapácsa kapákat, ásókat és csákányokat kovácsolt.

(A szerk.)

